

Κεφάλαιο 12

Η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου -
ο Διονύσιος Σοήλωμός

Τον Απρίλιο του 1825 ξεκίνησε η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου αρχικά από τον Κιουταχή και στη συνέχεια από τον Ιμπραήμ Πασά. Παρά την ηρωική αντίσταση των Μεσολογγιτών, η πόλη κυριεύθηκε τον Απρίλιο του 1826. Η έξοδος του Μεσολογγίου στάθηκε μια από τις κορυφαίες στιγμές της ελληνικής Επανάστασης, προκαλώντας βαθιά συγκίνηση σ' όλο κληρο τον κόσμο.

◀
Ευγένιος Βασιλακόπουλος,
Η Ελλάδα στα ερείπια
του Μεσολογγίου, Αθήνα,
Εθνική Πινακοθήκη /
Μουσείο Αλεξανδρού Σούτζου

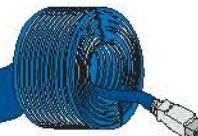
Απρίλιος 1825

Δεκέμβριος 1825

10 Απριλίου 1826

Ο Κιουταχής πολιορκεί
το ΜεσολόγγιΟ Ιμπραήμ φτάνει
στο Μεσολόγγι

Έξοδος του Μεσολογγίου

Tον Απρίλιο του 1825 ο Κιουταχής, ξεκινώντας με πολυάριθμο στρατό από τη Λάρισα και υποτάσσοντας στο πέρασμά του πολλές περιοχές της Σιερέας, έφτασε στο Μεσολόγγι και το πολιόρκησε. Η κατάληψή του είχε μεγάλη στρατηγική σημασία, καθώς από εκεί περνούσε ο ένας από τους δύο δρόμους που οδηγούσαν στην Πελοπόννησο.

Το Μεσολόγγι βρισκόταν σε μια θέση με πολλά φυσικά πλεονεκτήματα. Το μεγαλύτερο μέρος της πόλης περιβαλλόταν από ρηχή λιμνοθάλασσα, ενώ το υπόλοιπο τμήμα της προστατευόταν με τάφρους και τείχος. Το Μεσολόγγι είχε επιλέξει ως έδρα του ο Φαναριώτης Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, προσκαλώντας εκεί τον Άγγλο ποιητή λόρδο Μπάιρον και άλλους Φιλέλληνες. Στην πόλη λειπουργούσε Νοσοκομείο, πλήρες μηχανουργείο για την κατασκευή πολεμικού υλικού και τυπογραφείο που εξέδιδε δύο εφημερίδες. Εκεί επίσης είχαν καταφύγει πολλοί πρόσφυγες από τις γύρω περιοχές καθώς και αρκετοί ένοπλοι, κυρίως Σουλιώτες.

Η πολιορκία του Μεσολογγίου κράτησε σχεδόν ένα χρόνο. Τον πρώτο καιρό οι πολιορκημένοι απέκρουνταν με επιτυχία τους Τούρκους, ενώ ο Μιαούλης τους εφοδίαζε με τρόφιμα και πολεμοφόδια σπάζοντας τον τουρκικό αποκλεισμό από τη θάλασσα. Οι πολιορκημένοι αγωνιστές μάλιστα, με τη στήριξη του Καραϊσκάκη και άλλων οπλαρχηγών της Ανατολικής Σιερέας, επιτέθηκαν συντονισμένα στον στρατό του Κιουταχή, που αναγκάστηκε να υποχωρήσει.

Τον Δεκέμβριο του 1825 ο Ιμπραήμ έφτασε στο Μεσολόγγι για να ενισχύσει τα οθωμανικά στρατεύματα και ανέλαβε την αρχηγία της πολιορκίας. Η πολιορκία οργανώθηκε καλύτερα και ο αποκλεισμός της πόλης έγινε πιο στενός.

Χωρίς οργάνωση και οικονομικούς πόρους, οι ελληνικές δυνάμεις αδυνατούσαν να κινηθούν από ξηράς εναντίον των πολιορκητών, ενώ τα ελληνικά καράβια που επιχείρησαν να πλησιάσουν, απέτυχαν παρά τις προσπάθειές τους. Οι πολιορκημένοι, εξαντλημένοι από τις μάχες, τις ασθένειες και την έλλειψη τροφής και πολεμοφόδιων, αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την πόλη με μυστική βραδινή έξοδο.

Η έξοδος έγινε τη νύχτα της 10^{ης} Απριλίου του 1826, ξημερώνοντας Κυριακή των Βαΐων. Χωρισμένοι σε τρεις ομάδες, οι ένοπλοι θα προστάτευαν ανάμεσά τους τα γυναικόπαιδα, ενώ όσοι δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν, θ' αντιστέκονταν μέσα στην πόλη ανατινάζοντας πυρπιδαποθήκες. Καθώς όμως οι πολιορκητές επαγρυπνούσαν, μόνο ένα μέρος της φρουράς κατόρθωσε να διαφύγει, ενώ οι περισσότεροι άμαχοι επάνω στη σύγχυση οπισθοχώρησαν στο Μεσολόγγι, χάνοντας τη ζωή τους. Η πόλη κυριεύθηκε και καταστράφηκε ολοσχερώς. Τα γυναικόπαιδα που αιχμαλωτίστηκαν, πουλήθηκαν ως σκλάβοι.

Η αντίσταση και η πτώση του Μεσολογγίου διαδόθηκαν στην Ευρώπη μέσα από έργα Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών. Ένας από αυτούς, ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός από τη Ζάκυνθο, έγραψε το έργο «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι».

❖ Γλωσσάρι

Τάφρος: Βαθύ αυλάκι που έχει ανοιχτεί μέσα στο έδαφος.

Οι πηγές αφηγούνται...

1. Οι συνθήκες διαβίωσης στο πολιορκημένο Μεσολόγγι

«Ερευνώντας με τη σειρά όλα τα σπίτια, βρήκαμε αρκετές ποσότητες αλεύρι. Αυτό μοιράστηκε μ' ένα φλιτζάνι ως μέτρο. Εμοίρασαν κι από ένα φλιτζάνι κουκιά. Αρχισαν λοιπόν να σμίγουν αυτό το λίγο κουκί και αλεύρι στον τέντζερη και να βάνουν μέσα και καβούρια... Ένας γιατρός εμαγείρευσε το σκύλο του με λάδι, από το οποίον είχαμε αρκετό και επαινούσε το φαγί του ότι ήταν το πιο νόστιμο. Οι στρατιώτες τότε πια άρπαζαν οποιονδήποτε σκύλο ή γάτα έβρισκαν στο δρόμο. Όμως, από τις 15 του Μάη αρχίσαμε τις πικραλήθρες, χορτάρι της θάλασσας. Το βράχαμε πέντε φορές ως ότου έβγαινε η πικράδα και το τρώγαμε με ξίδι και λάδι σαν πατάτα αλλά και με ζουμί από καβούρια. Επιδοθήκαμε και στους ποντικούς και ήταν τυχερός αυτός που μπορούσε να πιάσει έναν. Βατράχια, δυστυχώς δεν βρίσκαμε. Από την έλλειψη τροφής αυξαίναν οι αρρώστιες: πονόστομος και αρθρίτιδα».

Νικολάου Κασομούλη, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά, εισαγωγή-σημειώσεις Γιάννης Βλαχογιάννης*, τόμ. 2, Αθήνα 1998, σσ. 241-243.

(Ελεύθερη απόδοση στα νέα ελληνικά)

2. Διονύσιος Σολωμός, Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι. Σχεδίασμα Β'

«Άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο βασιλεύει
Λαλεί πουλί, παίρνει σπυρί, κι η μάνα το ζηλεύει.
Τα μάτια η πείνα εμαύρισε· Στα μάτια η μάνα μνέει*
Στέκει ο Σουλιώτης ο καλός παράμερα και κλαίει:
“Ερμό τουφέκι σκοτεινό, τι σ' έχω γω στο χέρι;
Οπού συ μούγινες βαρύ κι ο Αγαρηνός* το ξέρει”».

Διονυσίου Σολωμού. *Άπαντα, τόμ. 1, Ποιήματα*, Αθήνα 1993, στ' έκδοση, σ. 215.

* μνέει = ορκίζεται

* Αγαρηνός = Τούρκος

Ματιά στο παρελθόν

Ο λόρδος Μπάιρον

Ο Άγγλος ποιητής λόρδος Μπάιρον (1788-1824) αποτελεί αναμφίβολα την πιο σημαντική μορφή των Φιλελλήνων, που, εμπνεόμενοι από τον αγώνα της, έφτασαν στην επαναστατημένη Ελλάδα για να τη βοηθήσουν. Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια. Επισκέφθηκε την Ελλάδα το 1823. Αμέσως πήγε στο Μεσολόγγι, όπου ασχολήθηκε με την οργάνωση στρατιωτικών σωμάτων δαπανώντας μάλιστα για τον σκοπό αυτό μεγάλο μέρος της περιουσίας του. Όμως οι σκληρές συνθήκες διαβίωσης επιβάρυναν την ήδη κλονισμένη υγεία του. Πέθανε στο Μεσολόγγι από υψηλό πυρετό στις 19 Απριλίου του 1824. Ο Διονύσιος Σολωμός του αφιέρωσε το παρακάτω πόίημα:

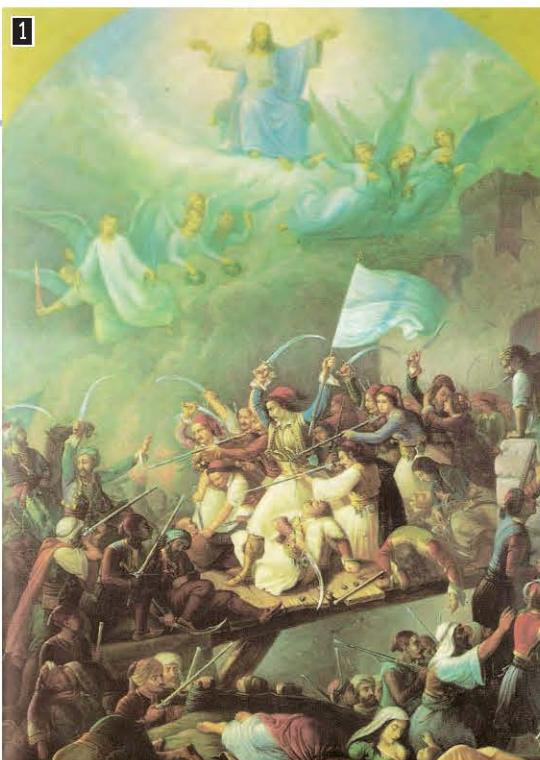
Εις το θάνατο του Λορδ Μπάιρον

«Λευτεριά, για λίγο πάψε
Να χτυπάς με το σπαθί.
Τώρα σίμωσε και κλάψε
Εις του Μπάιρον το κορμί».

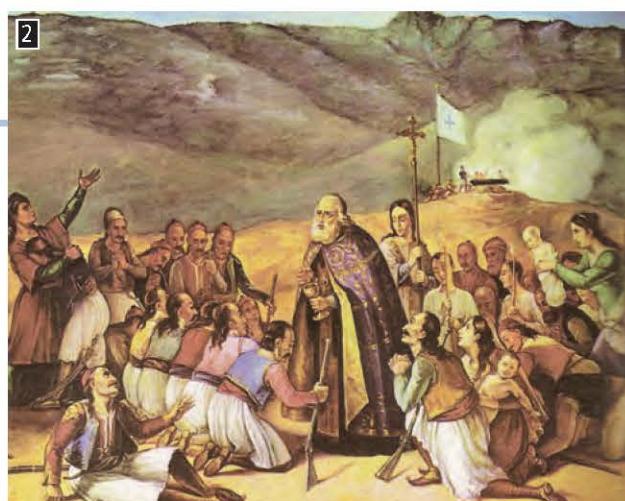
Διονυσίου Σολωμού. *Άπαντα, τόμ. 1, Ποιήματα*, Αθήνα 1993, στ' έκδοση, σ. 101.

Ο θάνατος του λόρδου Μπάιρον,
πίνακας του Joseph-Denis Odevaere, Μπρυζ,
Μουσείο Groenige

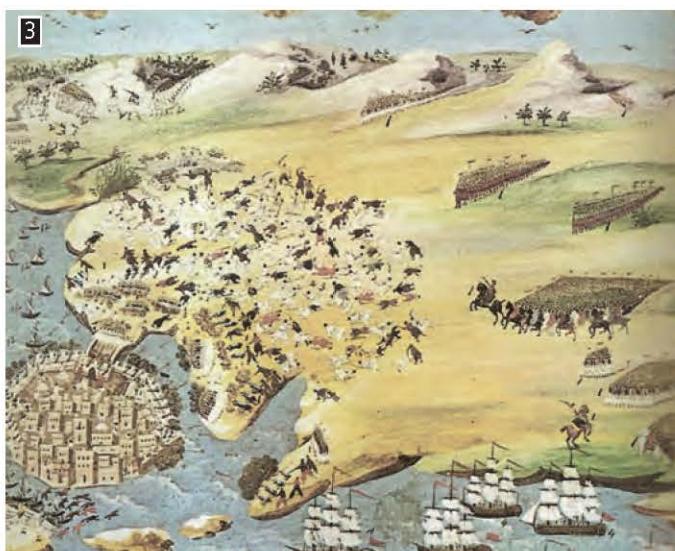
▲ Θ. Βρυζάκης, Η Έξοδος του Μεσολογγίου, Πινακοθήκη Δήμου Μεσολογγίου

▲ Η μετάθλιψη των αγωνιστών, αντίγραφο της Πινακοθήκης του Δήμου Μεσολογγίου

▲ Ο Διονύσος Σολωμός (1798-1857)

◀
Π. Ζωγράφος,
Η πολιορκία του Μεσολογγίου,
Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

☞ Ερωτήματα

- Ποιο ήταν το σχέδιο των πολιορκημένων Μεσολογγίτων κατά την έξοδό τους από την πόλη και τι έγινε τελικά;
- Με βάση την Πηγή 1, ποιες ήταν οι συνθήκες διαβίωσης των πολιορκημένων στο Μεσολόγγι;